

26. listopadu 2018

doc. Dr. phil. Jakub Mácha, Ph.D.
(Katedra filozofie FF MU)

Je náboženství opium lidstva? Nebo pro lidi?

Abstrakt

Náboženství je opium lidstva. Toto se dočteme u Marxe a u Lenina. Ačkoliv se jedná o dvě zcela stejné formulace této metafory, její význam je u těchto dvou filosofů odlišný. Tento příspěvek lze chápat jako cvičení v interpretaci filozofických metafor. Marx i Lenin se domnívali, že historická náboženství nepředstavují společenská ztělesnění mravního ideálu, jak se domnívali ještě Kant nebo Hegel. Pro Marxe tato metafora vyjadřuje jistou ambivalenci náboženství. Náboženství je výrazem sociálního útlaku, ale také dodává útěchu v tomto útlaku. Jedná se ale o iluzorní útěchu nebo štěstí. Boj proti náboženství je tak nepřímým bojem proti sociálnímu útlaku. Pro Lenina je náboženství druhem sociálního útlaku. Jedná se o nástroj vládnoucí třídy, kterým udržuje poddané v podřízeném postavení. Boj proti náboženství je přímým bojem proti útlaku.

Pro oba myslitele platí, že prvním krokem v tomto boji je potlačení vnějších manifestací náboženství, tj. potlačení společenské praxe uctívání. Náboženství má být vykázáno do soukromé sféry, má být zbaveno politické dimenze. Tím nemá být dotčena svoboda vyznání nebo víry v transcendentní bytosti či jsoucna. Tato jsoucna jsou ale transcendentální, jsou vytvářena společenskou praxí s její materiální základnou. Pokud je tato praxe potlačena, jedná se o naprosté potlačení náboženství a zbavení se jím indukovaného útlaku. Nakonec bych chtěl poukázat, jak tyto myšlenky mohou být aktuální v dnešní době.

Stránky: jednota-filozoficka.cz
Kontakt: doc. PhDr. Dagmar Pichová, Ph.D.
pichova@phil.muni.cz

